

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 523/2023-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej URBAN GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátskou kanceláriou, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-18 Csp 32/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-18 Csp 32/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **796,28 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Vo zvyšných častiach ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom

Mestského súdu Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-18 Csp 32/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“) v období od právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. III. ÚS 446/2020 zo 16. marca 2021. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 060 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa v procesnom postavení žalobkyne žalobou z 11. apríla 2017 domáhala určenia, že zmluva o spotrebiteľskom úvere z 10. júla 2013 je bezúročná a bez poplatkov. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) vo veci meritórne rozhodol rozsudkom č. k. 18 Csp 32/2017 z 22. októbra 2020 a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 50 %. Proti rozsudku okresného súdu podal žalovaný odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 8 CoCsp 3/2022-355 z 22. marca 2022 tak, že ho v napadnutej časti potvrdil a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 6. mája 2022. O náhrade trov prvostupňového a odvolacieho konania mestský súd do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne nerozhodol.

3. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 523/2023-19 z 11. októbra 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

4. Ústavný súd následne zistil, že mestský súd rozhodol o výške trov prvostupňového a odvolacieho konania uznesením č. k. B1-18 Csp 32/2017-368 z 25. októbra 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti zrekapitulovala doterajší priebeh napadnutého konania pred okresným súdom (v súčasnosti mestským súdom), pričom poukázala na skutočnosť, že mestský súd ku dňu podania ústavnej sťažnosti právoplatne nerozhodol o výške náhrady trov konania napriek tomu, že napadnuté konanie je v merite veci od 6. mája 2022 právoplatne skončené. Celková dĺžka napadnutého konania trvá od podania žaloby ku dňu podania ústavnej sťažnosti 6 rokov a 5 mesiacov.

6. Podľa názoru sťažovateľky o výške náhrady trov konania mohlo byť rozhodnuté bezprostredne po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia krajského súdu. Napadnuté konanie má pre sťažovateľku ako žalobkyňu osobitný význam nielen z pohľadu merita veci, o ktorom už je právoplatne rozhodnuté, ale aj z pohľadu rozhodnutia o výške náhrady trov konania, keďže ide o spor spotrebiteľa proti finančnej inštitúcii.

7. Sťažovateľka poukázala na relevantnú rozhodovaciu činnosť ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k celkovej dĺžke konania v kontexte rozhodovania o trovách, ako aj na vplyv pandémie COVID-19 na rozhodovaciu činnosť súdov. K aplikácii charty v podstatnom uviedla, že v napadnutom konaní má postavenie spotrebiteľa, pričom ide o aplikáciu smerníc na úseku ochrany spotrebiteľa, ktoré tvoria prílohu k Občianskemu zákonníku. Cez tieto smernice a cez to, že ide o spotrebiteľský spor, sa aplikuje aj čl. 47 charty.

8. V súvislosti s právnou a faktickou zložitosťou veci sťažovateľka konštatovala, že rozhodovanie o trovách konania tvorí podružnú agendu všeobecných súdov, teda vec nie je právne ani fakticky

zložitá. Na margo svojho správania uviedla, že neexistujú žiadne také okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na jej ťarchu. Zo spisového materiálu vyplýva jej aktívna účasť v konaní, avšak skutočnosť, že využíva vnútroštátne prostriedky nápravy, jej nemôže byť na ťarchu.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

9. Na výzvu ústavného súdu písomne reagovala predsedníčka mestského súdu, ktorá na základe písomného stanoviska zákonného sudcu vyslovila názor, že základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty porušené neboli.

10. Zákonný sudca v písomnom stanovisku uviedol, že spis mu bol pridelený 3. júla 2023 a po oboznámení sa s jeho obsahom dal 31. júla 2023 písomnú úpravu, aby vo veci boli vykonané nevyhnutné procesné úkony vrátane rozhodnutia o výške trov konania. O výške trov konania nebolo rozhodnuté, keďže pridelený vyšší súdny úradník bol zároveň pridelený aj inej sudkyni, teda musel rovnocenne zabezpečovať agendu pre dvoch sudcov. Zákonný sudca poukázal na rozsiahlu agendu vyšších súdnych úradníkov a skutočnosť, že rozhodovanie o trovách tvorí len ich časť.

11. Zákonný sudca je toho názoru, že právna neistota sťažovateľky bola odstránená už pri priznaní náhrady trov konania, keďže pri samotnom vyčíslení trov konania nevzniknú sťažovateľke žiadne finančné výdaje. V tomto prípade je tak podľa názoru zákonného sudcu potrebné posudzovať a vyhodnocovať prípadné nedostatky v činnosti súdnych inštitúcií vo vzťahu k sťažovateľke oddelene, keďže stav právnej neistoty sporovej strany vyvolaný neexistenciou právoplatného rozhodnutia vo veci samej (konanie až do vydania rozhodnutia odvolacieho súdu) nemožno stotožňovať so sťažovateľkou tvrdeným stavom právnej neistoty vyplývajúcim z neexistencie rozhodnutia o výške trov konania.

III.2. Replika sťažovateľky:

12. Sťažovateľka považuje argumentáciu mestského súdu z ústavnoprávneho hľadiska za nesprávnu a zotrváva na svojej sťažnostnej argumentácii. Poukazujúc na judikatúru ústavného súdu a ESLP, dáva do pozornosti, že konanie ako celok nie je do dnešného dňa právoplatne skončené a celkovú dĺžku napadnutého konania v trvaní 6 rokov a 7 mesiacov považuje za neprimeranú. Argumenty mestského súdu nemôžu ospravedlniť celkovú dĺžku namietaného konania vzhľadom na to, že ak by aj mestský súd začal vo veci konať, nezhojilo by to stratený, neefektívne, nehospodárne a neúčelovo (ne)využitý čas, ktorý už stihol uplynúť v namietanom konaní, keďže aj napriek právoplatnému nálezu ústavného súdu spis naďalej spočíva u porušovateľa, teda na mestskom súde. Sťažovateľka považuje za irelevantnú aj argumentáciu týkajúcu sa personálnej situácie na mestskom súde a, konštatujúc, že k celkovej dĺžke napadnutého konania jednoznačne patrí aj rozhodovanie o trovách konania, uzatvára, že ústavná sťažnosť je v plnom rozsahu dôvodná.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti mestského súdu v súvislosti s rozhodnutím o stanovení výšky trov konania, ktoré boli sťažovateľke priznané právoplatnými meritórnymi rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu.

14. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

15. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa táto právna neistota neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

16. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov účastníkom konania zakladá na druhej strane povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), v zmysle ktorého „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“. Podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

17. Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

18. Predmetom napadnutého konania v kontexte sťažostnej argumentácie je v súčasnosti rozhodovanie o výške trov konania, ktorých náhrada bola sťažovateľke priznaná právoplatnými meritórnymi rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu. Je nesporné, že všeobecný súd rozhoduje o náhrade trov konania podľa vopred ustanovených zásad a podľa úkonov, ktoré boli v konaní vykonané účastníkmi (resp. stranami sporu) a ich právnymi zástupcami. Ústavný súd

postup pri rozhodovaní o náhrade týchto trov nepovažuje za právne zložitý. Skutkovo musí v každom prípade vychádzať v zásade z obsahu spisu. Na základe uvedeného rozhodovanie o náhrade trov konania zásadne nemožno považovať za postup všeobecného súdu, ktorý by vykazoval osobitnú skutkovú náročnosť (m. m. III. ÚS 711/2017, IV. ÚS 54/2022).

19. Pri hodnotení správania sťažovateľky ústavný súd konštatuje, že z obsahu súdneho spisu nezistil žiadnu okolnosť týkajúcu sa rozhodovania o trovách, z ktorej by akokoľvek vyplynulo, že dĺžka napadnutého konania bola v danom kontexte ovplyvnená správaním, resp. úkonmi sťažovateľky.

20. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu, teda v súčasnosti mestského súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj neefektívnym postupom, teda takým, ktorý nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

21. Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku Čičmanec proti Slovenskej republike (rozsudok z 28. 6. 2016, sťažnosť č. 65302/11) vyslovil, že dĺžka konania napadnutého sťažnosťou nespĺňala požiadavku primeranej lehoty podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (a to aj napriek skutočnosti, že toto konanie v čase podania ústavnej sťažnosti prebiehalo podobne ako v tomto prípade už len vo fáze týkajúcej sa trov konania). Európsky súd pre ľudské práva v bode 50 uvedeného rozsudku konštatoval, že čl. 6 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby všetky stupne konania týkajúce sa rozhodovania o občianskych právach a záväzkoch vrátane konania nasledujúceho po rozsudku v merite veci (čo zahŕňa teda aj fázu konania týkajúcu sa trov) boli rozhodnuté v primeranej lehote.

22. Zo skutočností vyplývajúcich zo súdneho spisu ústavný súd zistil, že rozhodnutie krajského súdu v merite veci, ktorým bol taktiež priznaný nárok na náhradu trov odvolacieho konania, nadobudlo právoplatnosť 6. mája 2022. Okresný súd napokon o výške trov rozhodol uznesením 25. októbra 2023, teda takmer po jeden a pol roku od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania. Ústavný súd berie na vedomie argumentáciu zákonného sudcu, ktorá však vzhľadom na ustálenú judikatúru ústavného súdu a ESĽP nie je objektívne spôsobilá ospravedlniť nečinnosť mestského súdu.

23. Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd konštatuje, že nečinnosť okresného (mestského) súdu pri rozhodovaní o výške trov konania bez existencie objektívnej prekážky, ktorá by takémuto rozhodnutiu bránila, berúc do úvahy celkovú dĺžku napadnutého konania, spôsobila vznik zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho hľadiska netolerovateľné.

24. Postupom mestského súdu v napadnutom konaní preto došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na konanie bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny), ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

25. Na margo označeného čl. 47 charty ústavný súd uvádza, že samotné rozhodovanie o trovách konania s aplikáciou charty žiadnym spôsobom nesúvisí, keďže spotrebiteľský charakter merita veci je už v danej fáze konania irelevantný, a preto ústavný súd danej časti ústavnej sťažnosti nevyhoviel (bod 3 výroku tohto nálezu).

26. Ústavný súd nevyhovel ani návrhu prikázať mestskému súdu konať, keďže o výške trov konania bolo rozhodnuté (bod 3 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

27. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). V prerokúvanom prípade ústavný súd usúdil, že s ohľadom na význam rozhodnutia o výške trov pre napravenie statusu poškodenej osoby postačuje pre s'ťažovateľku samotné konštatovanie porušenia označených práv bez potreby priznať požadované primerané finančné zadost'učinenie. Z uvedeného dôvodu nevyhovel ani tejto časti ústavnej s'ťažnosti (bod 3 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

28. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke náhradu trov konania v sume 796,28 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby [prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej s'ťažnosti a replika s'ťažovateľky, pričom pri 1 úkone právnej služby vykonanom v roku 2023 vychádzal z § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 796,28 eur vrátane dane z pridanej hodnoty, keďže právny zástupca s'ťažovateľky je jej platcom. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania s'ťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľky (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu